

భారతదేశంలో పేదరికం కొలత, పద్ధతులు, విధానం, వివరాలు

భారతదేశంలో పేదరికం కొలత: అనేక ఇతర దేశాలలో మాదిరిగానే భారతదేశంలో పేదరికాన్ని కొలవడం అనేది సంక్లిష్టమైన మరియు బహుముఖ ప్రక్రియ, ఇది వివిధ ఆర్థిక, సామాజిక మరియు జనాభా అంశాలను పరిగణనలోకి తీసుకుంటుంది. భారతదేశం పేదరికాన్ని కొలిచే సుదీర్ఘ చరిత్రను కలిగి ఉంది మరియు దేశంలో పేదరికం గురించి మరింత ఖచ్చితమైన చిత్రాన్ని అందించడానికి కాలక్రమేణా దాని పద్ధతులను అభివృద్ధి చేసింది. పేదరిక నిర్మూలన, దాని బారిన పడిన వారి జీవితాలను మెరుగుపరచడం లక్ష్యంగా ప్రభుత్వ విధానాలు, సామాజిక సంక్షేమ కార్యక్రమాలను రూపొందించడంలో ఈ సమగ్ర ప్రక్రియ కీలక పాత్ర పోషిస్తుంది. ఈ వ్యాసంలో, భారతదేశంలో పేదరికాన్ని కొలిచే పద్ధతులను మేము వివరంగా వివరించాము.

పేదరికాన్ని కొలిచే పద్ధతులు

పేదరికం యొక్క కొలత అనేది ఒక దేశం లేదా ప్రాంతంలో ఎంత మంది పేదరికంలో నివసిస్తున్నారో నిర్ణయించే మార్గం, అంటే గౌరవప్రదమైన జీవన ప్రమాణాలకు వారి ప్రాథమిక అవసరాలను తీర్చడానికి వారికి తగినంత ఆదాయం లేదా వనరులు లేవు. పేదరికాన్ని కొలవడానికి అనేక పద్ధతులు ఉన్నాయి:

ఆదాయ ఆధారిత కొలత

పేదరికాన్ని కొలవడానికి ఆదాయ ఆధారిత కొలత అత్యంత సాధారణ మార్గం. ప్రజలు లేదా కుటుంబాలు ఎంత డబ్బు సంపాదిస్తున్నాయో ఇది చూస్తుంది. వారి ఆదాయం ఒక నిర్దిష్ట పరిమితి కంటే తక్కువగా ఉంటే, వారు పేదరికంలో ఉన్నట్లు భావిస్తారు. పరిమితి దేశం మరియు ప్రాంతాన్ని బట్టి మారవచ్చు మరియు కుటుంబ పరిమాణం వంటి అంశాల కోసం సర్దుబాటు చేయబడుతుంది. ఉదాహరణకు, యునైటెడ్ స్టేట్స్ నలుగురు ఉన్న కుటుంబానికి పేదరిక పరిమితి సంవత్సరానికి \$ 25,000 ఉండవచ్చు.

వినియోగ ఆధారిత కొలత

కేవలం ఆదాయాన్ని చూడటానికి బదులుగా, వినియోగ-ఆధారిత కొలత పద్ధతి ప్రజలు వస్తువులు మరియు సేవలపై ఏమి వినియోగిస్తారు లేదా ఖర్చు చేస్తారో పరిగణనలోకి తీసుకుంటుంది. ఇది ప్రజలు వాస్తవానికి ఉపయోగించేది వారి ఆదాయం కంటే వారి శ్రేయస్సు యొక్క మంచి కొలమానం అనే ఆలోచనపై ఇది ఆధారపడి ఉంటుంది.

బహుముఖ పేదరిక సూచీ (MPI)

బహుముఖ పేదరిక సూచీ (MPI) విధానం కేవలం ఆదాయానికి మించి, విద్య, ఆరోగ్య సంరక్షణ, పరిశుభ్రమైన నీరు మరియు గృహనిర్మాణం వంటి ప్రజల జీవితంలోని వివిధ అంశాలను పరిశీలిస్తుంది. ఈ విభిన్న కోణాల్లో ప్రజలు ఎంత వెనుకబడి ఉన్నారో ఇది కొలుస్తుంది మరియు మొత్తం పేదరిక స్కోరును పొందడానికి వారిని మిళితం చేస్తుంది.

దారిద్య రేఖ

దారిద్య రేఖ అనేది పేదరికాన్ని నిర్ణయించడానికి ఒక పరిమితిగా ఉపయోగించే ఒక నిర్దిష్ట ఆదాయం లేదా వినియోగ స్థాయి. ఒక వ్యక్తి యొక్క ఆదాయం లేదా వినియోగం ఈ రేఖ కంటే తక్కువగా ఉంటే, వారు పేదలుగా పరిగణించబడతారు. దారిద్యరేఖ ప్రదేశాన్ని బట్టి మారుతూ ఉంటుంది.

సాపేక్ష పేదరికం

సాపేక్ష పేదరిక భావన ప్రజల ఆదాయం లేదా వనరులు సమాజంలోని మిగిలిన వాటితో ఎలా పోలుస్తాయో చూస్తుంది. ఒకరి ఆదాయం వారి సమాజంలో సగటు ఆదాయం కంటే గణనీయంగా తక్కువగా ఉంటే, వారిని సాపేక్ష పేదరికంలో పరిగణించవచ్చు.

ప్రపంచ దారిద్య రేఖ

ప్రపంచ దారిద్య రేఖ అనేది ప్రపంచవ్యాప్తంగా తీవ్రమైన పేదరికాన్ని కొలవడానికి ఉపయోగించే ఒక అంతర్జాతీయ ప్రమాణం. ఉదాహరణకు, ప్రపంచ బ్యాంకు తీవ్రమైన పేదరికాన్ని రోజుకు 1.90 డాలర్ల కంటే తక్కువ ఆదాయంతో జీవించడాన్ని నిర్వచించింది.

పేదరికాన్ని కొలవడం చాలా ముఖ్యం ఎందుకంటే ఇది ప్రభుత్వాలు మరియు సంస్థలకు సహాయం ఎవరికి అవసరమో గుర్తించడానికి, వనరులను సమర్థవంతంగా లక్ష్యంగా చేసుకోవడానికి మరియు పేదరికాన్ని తగ్గించడంలో పురోగతిని ట్రాక్ చేయడానికి సహాయపడుతుంది. ఏది ఏమైనప్పటికీ, ఏ ఒక్క కొలత పేదరికం యొక్క పూర్తి సంక్లిష్టతను సంగ్రహించదు మరియు వేర్వేరు పద్ధతులు వేర్వేరు ఫలితాలను ఇవ్వవచ్చు. అందుకే ఒక నిర్దిష్ట ప్రాంతంలో పేదరికం గురించి సమగ్ర అవగాహన పొందడానికి బహుళ చర్యలు మరియు సూచికలను ఉపయోగించడం సాధారణం.

భారతదేశంలో పేదరిక అంచనా విధానం

భారతదేశంలో పేదరిక అంచనా అనేది వారి ప్రాథమిక అవసరాలను తీర్చడానికి వనరులు లేని వ్యక్తులు మరియు కుటుంబాలను గుర్తించడానికి మరియు సహాయపడటానికి ఉద్దేశించిన ఒక కీలకమైన ప్రక్రియ. ఇది పేదరికాన్ని సూచించే నిర్దిష్ట ఆదాయం లేదా వినియోగ స్థాయిలను నిర్ణయించడం చుట్టూ తిరుగుతుంది.

భారతదేశంలో పేదరికం అంచనా విధానం	
ఆదాయం లేదా వినియోగ విధానం vs. ఆధారిత విధానం	పేదరికాన్ని అంచనా వేయడానికి భారతదేశం ప్రధానంగా ఆదాయం లేదా వినియోగ ఆధారిత విధానాన్ని ఉపయోగిస్తుంది. ప్రాథమికంగా, ఒక వ్యక్తి యొక్క ఆదాయం లేదా ఆహారం, గృహనిర్మాణం మరియు విద్య వంటి నిత్యావసర వస్తువులపై వారి ఖర్చు ఒక నిర్దిష్ట ముందుగా నిర్ణయించిన పరిమితి కంటే తక్కువగా ఉంటే, వారు పేదరికంలో నివసిస్తున్నట్లుగా వర్గీకరించబడతారు.
దారిద్య్ర రేఖ గణన	భారతదేశం యొక్క దారిద్య్ర రేఖ యొక్క గణన అనేది నేషనల్ శాంపిల్ సర్వే ఆఫీస్ (NSSO) ద్వారా సేకరించబడిన డేటాపై ఆధారపడి ఉంటుంది, ఇది గణాంకాలు మరియు కార్యక్రమ అమలు మంత్రిత్వ శాఖ క్రింద పనిచేస్తున్న ప్రభుత్వ సంస్థ. NSSO జనాభా యొక్క వ్యయ విధానాలను అర్థం చేసుకోవడానికి సర్వేలను నిర్వహిస్తుంది, ఇది పేదరికం పరిమితిని నిర్ణయించడానికి ఆధారం.
ప్రణాళికా సంఘం నుండి నీతి ఆయోగ్ కి మార్పు	దారిద్య్ర రేఖ గణన బాధ్యత పూర్వపు ప్రణాళికా సంఘం నుండి ప్రభుత్వ విధాన ఆలోచనా సంస్థ అయిన నీతి ఆయోగ్ కి మారింది. NITI ఆయోగ్ NSSO ద్వారా సేకరించిన డేటాను ఉపయోగించి పేదరికపు స్థాయిని గణిస్తుంది.
వినియోగ-ఆధారిత విధానం vs. ఆదాయ-ఆధారిత విధానం	భారతదేశం ప్రధానంగా పేదరికాన్ని అంచనా వేయడానికి వినియోగ-ఆధారిత విధానాన్ని ఉపయోగిస్తుంది. రోజువారీ వేతన కార్మికులు వంటి అనేక మంది వ్యక్తుల ఆదాయ స్థాయిలు చాలా సక్రమంగా ఉండగలవు కాబట్టి ఈ విధానం అనుకూలంగా ఉంటుంది. దీనికి విరుద్ధంగా, వినియోగ విధానాలు మరింత స్థిరంగా ఉంటాయి.

డేటా సేకరణ పద్ధతులు	దారిద్య రేఖను గణించడానికి, NSSO వంటి సర్వేలు నిర్దిష్ట వ్యవధిలో, సాధారణంగా 30 రోజులలో గృహాలు వినియోగించిన వాటిపై డేటాను సేకరిస్తాయి. ఈ డేటా సాధారణ వినియోగ నమూనాల ప్రాతినిధ్యాన్ని రూపొందించడానికి ఉపయోగించబడుతుంది.
పేదరిక అంచనా ప్రాముఖ్యత	పేదరికాన్ని అంచనా వేయడం కేవలం విద్యాపరమైన వ్యాయామం కాదు; ఇది ప్రభుత్వ విధానాల ప్రభావాన్ని పర్యవేక్షించడంలో కీలక పాత్ర పోషిస్తుంది, ముఖ్యంగా పేదరికాన్ని నిర్మూలించే లక్ష్యంతో సామాజిక సంక్షేమ కార్యక్రమాలను నిర్వహిస్తుంది.
దారిద్య రేఖకు దిగువన (BPL) జనాభా గణన	పేద కుటుంబాలను గుర్తించేందుకు, గ్రామీణాభివృద్ధి మంత్రిత్వ శాఖ వివిధ రాష్ట్రాల సహకారంతో దిగువ దారిద్య రేఖ (BPL) జనాభా గణనను నిర్వహిస్తుంది.
రాజ్యాంగ ఆవశ్యకత	పేదరికాన్ని నిర్మూలించే దిశగా రాజ్యాంగపరంగా పేదరికాన్ని అంచనా వేయడం తప్పనిసరి, తద్వారా న్యాయమైన మరియు సమానమైన సమాజానికి పునాది వేస్తుంది.
అంచనాలో సవాళ్లు	ప్రాంతీయ అసమానతలు, అభివృద్ధి చెందుతున్న వినియోగ విధానాలు మరియు దారిద్య రేఖ నిర్వచనంపై రాష్ట్రాల మధ్య భిన్నాభిప్రాయాలతో సహా అనేక సవాళ్లు పేదరిక అంచనాకు తోడుగా ఉంటాయి.
అంతర్జాతీయ పోలిక	అంతర్జాతీయ వేదికపై, ప్రపంచ బ్యాంకు వంటి సంస్థలు తమ సొంత దారిద్య రేఖలను కలిగి ఉన్నాయి, దేశాంతర పేదరిక స్థాయి పోలికలను సులభతరం చేస్తాయి. ఉదాహరణకు, రోజుకు \$1.90 కంటే తక్కువ ఆదాయంతో జీవించడం ప్రపంచ బ్యాంకుచే అత్యంత పేదరికంగా పరిగణించబడుతుంది.

మారుతున్న ఆర్థిక ముఖచిత్రం మరియు అభివృద్ధి చెందుతున్న మానవ అవసరాలకు అనుగుణంగా భారతదేశ దారిద్య రేఖను పునర్నిర్మించాలని చాలా మంది నిపుణులు సూచిస్తున్నారు. ఆహారం, ఆశ్రయం, విద్య వంటి ప్రాథమిక అవసరాలను వ్యక్తులు భరించేలా పేదరిక పరిమితిని నిర్ణయించాలని వారు ప్రతిపాదించారు. అదనంగా, సబ్సిడీలతో పోలిస్తే పేదరిక నిర్మూలనకు మరింత ప్రభావవంతమైన మార్గంగా విద్య, ఆరోగ్య సంరక్షణ మరియు మౌలిక సదుపాయాలు వంటి ప్రజా వస్తువులలో ప్రభుత్వ పెట్టుబడుల వైపు మారాలని నిపుణులు సిఫార్సు చేస్తున్నారు.

- [Union Budget 2023-24 -Telugu](#)
- [National Income and Related Concepts-Telugu](#)
- [Major sector in Indian Economy-Telugu](#)
- [Monetary system - Telugu](#)

మరింత చదవండి	
తాజా ఉద్యోగ ప్రకటనలు	ఇక్కడ క్లిక్ చేయండి
ఉచిత స్టడీ మెటీరియల్ (APPSC, TSPSC)	ఇక్కడ క్లిక్ చేయండి
ఉచిత మాక్ టెస్టులు	ఇక్కడ క్లిక్ చేయండి
Adda247 తెలుగు APP	ఇక్కడ క్లిక్ చేయండి

Adda247

తెలుగు